

Martin Kirigin

PO LITURGIJI SMO SVI U KRISTU JEDAN

Članak (SB, 1,89-93) o toj biblijskoj zbilji (Gal 3,28) kod nekih je pobudio začuđenje. Priznaju da su tek sada saznali za točan Pavlov tekst. Uviđaju svu zamašitost te istine ali se čude kako se o tome tako malo govori. Imali bi pravo kad im se ne bi suprotstavljali toliki liturgijski tekstovi o našem najužem *zajedništvu s Kristom*. No s druge je strane istina da se ponajčešće ti izrazi – na veliku štetu onih koji ih izgovaraju ili slušaju – prebrzo izriču i vrlo malo tumače. Poznato je kako su nam najveće objavljene istine redovito iznesene u samo par riječi. Kad se tek letimice čuju, i izučeni teolozi mogu tog časa malo doživjeti sve bogatstvo tih izraza koji se tada posadašnjuju i ponazočuju u liturgijskom činu. Dobivaju oni tada svoje tijelo i krv, oživljuju pred nama i za nas, ali najčešće mimo tih uvijek svježih izvora prolazimo i dalje žedni, i to toliko da nismo toga ni svjesni. Žalostno ali istinito!

Ima li lijeka takvu stanju? Ima u mistagoškim nagovorima. Sva liturgijska obnova redovito ostaje forma i vanjština ako se homilije i dalje sastoje od moralnih juha, često skuhanih i prekuhanih od drugih. Mistagog, koji je ujedno i navjestitelj Božje riječi, imao bi najprije sam što moguće više uočiti, shvatiti i svojim učiniti liturgijske tekstove da ih onda uvjerljivo i što shvatljivije posreduje drugima. Tek na njihovu će temelju biti postavljen temelj za sve moralne zahtjeve što proizlaze iz liturgijskih riječi i čina koji ujedno pružaju svima i životnu božansku snagu da ih bijedan čovjek može ne samo usvojiti već za njih i u životu svjedočiti. *Mistagoško naviještanje i proživljavanje* je neophodan put za ostvarivanje liturgije kako nam je obilato nudi tako malo shvaćena i prihvaćena liturgijska obnova naših dana.

Slijedeći će reci ukazati na najnaznačajnije izraze koji nam govore o zbilji našega potpunoga, dakako otajstvenog, sjedinjenja s Kristom. Zaustavit ćemo se jedino na liturgijske, a ne i biblijske, tekstove u Redu mise i one što nam ih nude dva povlaštena liturgijska vremena: božično i vazmeno. Uzet ćemo samo one obrasce koji dolaze u nedjelje i blagdane, a ne i preko tjedna kada su prisutni samo odabrani. Neka ove jednostavne misli, do kojih može doći svojim umom i srcem svaki kršćanin, probude želju i pruže barem kakvu pomoć za mistagoško naviještanje božanskih istina te za njihovo razmišljanje i oživljavanje!

Božji smo narod

„Blagoslovljen Gospodin Bog Izraelov, što pohodi i otkupi narod svoj!” (Lk 1,68). Ovaj usklik mnogi ponavljamo svakog dana i malo je pravih vjernika koji ga ne poznaju. No da li smo svjesni kako to nije samo navod iz Zaharijina hvalospjeva već i izraz uvjerenja svih nas koji smo od Boga pohođeni i otkupljeni? Mi smo kršćani novi Izrael, prema tome onaj davno najavljeni i sada jedino pravi. *Mi smo Božji narod*. Malo nam je koristio II. vat. sabor ako nismo usvojili tu veliku zbilju, istaknutu odmah na početku temeljne koncilske Konstitucije o Crkvi „Lumen gentium”.

Prvo poglavlje Konstitucije LG ima za naslov „Otajstvo Crkve”, koje se sastoji upravo u tome da je Crkva otajstveno tijelo (ne mrtvo već živo) kojemu je Krist Glava a mi udovi. *Crkva je misterij*, ali jer je mi sačinjavamo, taj nam misterij nije nepoznat ni dalek već posve naš, jednako naš kao i Božji. Stoga nam ista Konstitucija odmah govori o Crkvi kao o Božjem narodu. Tako često čujemo i izgovorimo te dvije riječi malo ili ništa ne misleći, a u njima je sažeta čitava naša teologija i antropologija, sav naravni i nadnaravni red i svijet.

Narod je zajednica ljudi istog jezika, svijesti i povijesti. Okupljaju ga, dakle, i tvore zemaljske vrednote, važne ali ipak samo zemaljske i prema tome prolazne. Kad kažemo Božji narod, onda prelazimo u nadnarav, jer je to narod što ga sam Bog ovdje i zauvijek sjedinjuje, oživljuje, podržava i vodi. Božji narod ili, prema izvorniku *Narod Boga* (Laos Theou), je narod koji je ne samo Božja svojina već je toliko narod koliko je Božji. Bog je bez svog naroda bio i jest Bog, a njegov narod bez njega je ništa. Budući da je Bog jedan, i njegov narod može biti samo jedan, jedincat i ujedno u Bogu jedinstven. U Starom zavjetu je to bio Izrael. „Ta ti si narod posvećen Jahvi, Bogu svome; tebe je Jahve, Bog tvoj, izabrao da među svim narodima koji su na zemlji budeš njegov predragi vlastiti narod. Nije vas Jahve odabrao i prihvatio zato što biste bili brojniji od svih naroda – vi ste zapravo najmanji – nego zato što vas Jahve ljubi i drži zakletvu kojom se zakleo vašim ocima. Stoga vas je Jahve izveo jakom rukom i oslobodio vas iz kuće ropstva” (Pnz 7,6-9).

Starozavjetni Izrael nije shvatio domet tog oslobođenja koje je pretežno imalo i ima duhovni smisao. *U novi Izrael spadaju svi narodi* ili, konkretno i svjesno, oni njihovi članovi koji prihvaćaju utjelovljenoga Bogočovjeka, Gospodina našega Isusa Krista, i koji spadaju u njegovu Crkvu. Ona je njegov nastavak i dovršenje. Crkva, kao naše životno zajedništvo s utjelovljenim Bogom, tvori sada i zauvijek Božji narod. Bog Isusa Krista „postavi – nad svima – Glavom Crkvi, koja je Tijelo njegovo, punina Onoga koji sve u svima ispunja” (Ef 1,22). *Čitav je Božji narod u Kristu-Crkvi otajstveno jedan*. Crkva kao otajstveno Tijelo Kristovo još je izrazitiji naziv za Božji narod. Stoga je s pravom rečeno da prva dva poglavlja Konstitucije „Lumen gentium” tvore diptih (usp. Komentar 185).

Liturgija je nutarnji život Crkve

Sve ono što Krist kao Glava pruža Crkvi i ona preko njega uzvraća zajedničkom Ocu nazivano liturgijom. Nigdje nam istina o našem životnom zajedništvu s Kristom nije tako predočena i pružana na doživljavanje i uživanje kao u liturgiji. Isto vrijedi i o istini našega božanskog posinovljenja pa tek u liturgiji možemo s punim pravom, zajedno sa svojim božanskim Bratom, moliti Oče naš. Stoga je Duh Sveti tako i uredio da je II. vat. sabor prije Konstitucije o Crkvi pripremio, raspravio i proglasio Konstituciju o liturgiji „Sacrosanctum Concilium”. Bogu i ljudima Crkva znači ukoliko je ona u prvom redu i nadasve *kulturna, bogoslužna zajednica*. „Liturgija je vrhunac kojemu teži djelatnost Crkve, i ujedno je izvor iz kojega proistječe sva njezina snaga” (SC 10). S tog je vidika razumljivo što prvi redak te saborske Konstitucije i prema tome svih njegovih dokumenata glasi: „Sveti je Sabor naumio sve više unaprijediti kršćanski život među vjernicima” (SC 1).

Kristovi vjernici tvore jedno otajstveno Tijelo kojemu je on Glava. „I nema ni u kome drugom spasenja. Nema, uistinu, pod nebom drugoga imena dana ljudima po kojemu se možemo spasiti” (Dj 4,12). A kao što bi Spasitelj bez njegove smrti i uskrsnuća bio neostvareni pojam tako isto bi bilo onemogućeno i spasenje bez liturgije. Ona nam ga, naime, svima posreduje jer nam posadašnjuje i životno posreduje sva Kristova spasenjska djela, a osobito njegovu smrt i uskrsnuće. *Kršćani smo živi koliko živimo liturgijski*, dakako uključivši u taj život sve što liturgija nužno traži. Gledati u liturgiji samo njezine ceremonije znači u njoj ne razumjeti ništa i od nje ništa primati.

Kristovo nam spasenje pruža čitava liturgija — dakako, zajedno s Biblijom koju ona oživljuje — ali u njoj ništa toliko koliko to čini *euharistijska žrtva i gozba*. Saborski oci ne bi bili ni prihvatili gore navedeni čl. 10. Konstitucije o liturgiji da im nije predočeno kako je liturgija sve ono samo po euharistiji. Svako se naše sjedinjenje s Kristom temelji na našem blagovanju njegova tijela i krvi. Za to sjedinjenje nema ni uzorka ni prispodobe na zemlji. Našao ju je i iznio sam Krist svojom svečanom izjavom: „Kao što je mene poslao živi Otac, i ja živim po Ocu, tako i onaj koji mene blaguje, živjet će po meni” (Iv 6,57).

Misno sjedinjenje s Kristom i s njegovima

K misi idemo da se na najuži način sjedinimo s Kristom, svojim Bogom i jedinim Spasiteljem. Ali ne idem sam već zajedno s Kristovom zajednicom koju predvodi njegov namjesnik. Ni u Crkvi, toj savršenoj zajednici, sjedinjenje s njom cijelom, Glavom i udovima, nijedno jedinstvo ne može biti tako uspješno kao što je *zajedništvo onih koji slave euharistiju*. Svi oni i svaki pojedinac u njoj moraju to zajedništvo stvarati i oživljavati. Liturgija nam za to pruža mnogo sredstava i uputa. Prva je da pravovremeno stignemo, i to duhovno što bolje pripravljeni. U tu će svrhu svakome najviše pomoći ako sam, ili u nekoj skupini (obitelji ili

njoj sličnoj zajednici), prijeđe glavne biblijske i liturgijske tekstove toga dana. To je najpotrebnije onome koji ih ima čitati.

Zadaća uvodnih obreda

„Kad se narod sabere, dok svećenik ulazi sa službenicima, započinu ulaznu pjesmu. Svrha je te pjesme otvoriti slavlje, potaknuti jedinstvo otkupljenih, uvesti ih u otajstvo liturgijskog vremena ili blagdana i pratiti hod svećenika i službenika” (OURM 25). Svi prisutni ne samo gledaju cilj tog hoda svojih predvodnika već i obični vjernici po njima duhom idu k oltaru. Stoga Opća uredba nastavlja „Tu pjesmu izvodi pjevački zbor naizmjenice s narodom, ili pjevač naizmjenice s narodom, ili pak svu izvodi narod ili samo zbor.” U trima od tih četiriju slučajeva traži se narod, a četvrti bi imao vrijediti samo kad u izvanrednim prigodama zbor izvodi neku klasičnu melodiju kod koje bi se opet moralo paziti da svi razumiju i prate dotične riječi. I najljepša melodija bez shvaćanja riječi u liturgiji malo znači.

Misna se zajednica najljepše stvara i obogaćuje kada se pjeva u Misalu označena *Ulazna pjesma*. Ona redovito ima svoju antifonu-pretpjev koji svi odgovaraju. Ima li za osobni i zajednički susret s Kristom što ljepše nego kad svi pjevaju npr. 1. nedjelje Došašća: „K tebi, Gospodine, uzdižem dušu svoju, u tebe se uzdam, Bože moj”? S napomenom da u liturgiji pod Gospodinom redovito mislimo na svoga Gospodara, Kyriosa Krista. S njim se svi želimo susresti i sjediniti. On je već proslavljen u nebu, ali s njime euharistijski sjedinjeni možemo se nadati „te mu se jednom nađemo s desne strane”, kako tada i molimo u Zbornoj molitvi koja je jeka Ulazne pjesme.

Svaki susret počinje *međusobnim pozdravom*. Upućuje nam ga svećenik biblijskim riječima „Gospodin s vama”. Mislimo što je sve taj pozdrav sve značio kada ga je anđeo upravio Kristovoj i našoj Majci Mariji. U misi nije upravljen pojedincu već svima prisutnima koji svi svećeniku odgovaraju: „I s duhom tvojim”. Ovdje je naglašen duh, jer samo on spaja a materija razdvaja. Površna je teologija u tom duhu gledala samo svetim ređenjem opečaćeni duh đakona pa bi samo njemu pripadao takav odgovor. Radije nek nas sve podsjeća da smo svi dionici općega Kristova svećeništva i da smo njegov Sveti Duh svi jednako primili s prva dva sakramenta kršćanske inicijacije. Svakako i za euharistiju, i to poimenice za nju, vrijede Isusove riječi: „Duh je onaj koji oživljuje: tijelo ne koristi ništa” (Iv 6,63).

Crkva na zemlji je Crkva grešnika. Kristova će biti ako se i koliko se očisti od grijeha i svega onoga što nas udaljuje od nebeskog Oca i njegove djece, naše braće u Kristu. Kao za uvodni pozdrav i za *pokajnički čin* Misal nam pruža više obrazaca i sami sebe osiromašuju koji se drže uvijek istoga. U onaj najčešći je opet uveden izraz „propustom” da budemo što svjesniji kako svakog dana imamo nebrojeno prigoda da koristimo sebi i drugima. Budući da ih slabo iskorištujemo, ne ostaje nam „nego molitva za dobru savjest upravljena Bogu i nas sada spasava

po uskrsnuću Isusa Krista" (1 Pt 3,21). Zapravo sve dobro u meni je od Boga, samo grijeh je moj. Stoga oni vapaji: „Gospodine, smiluj se!” Do sjedinjenja s Kristom dolazimo jedino traženjem i dobivanjem njegovog milosrđa.

On je i došao na svijet da daje Bogu slavu i mir (spasenje) svim ljudima dobre volje. U glavnom je *misnom hvalospjevu* ostao taj izraz prema Vulgati, a može nas podsjećati da gajiti dobru volju znači neprestano je usklađivati s voljom Božjom. Tada smo i mi Božji miljenici kao što je Otac izjavio za svoga jedinorođenog Sina (Mt 3;17). Tim putem svi u Kristu postajemo Jedan da Boga možemo do lično slaviti. Ako je, prema sv. Ireneju, svaki čovjek Božja slava kolika li mu je tek u sveopćoj Kristovoj Crkvi!

Uza sve to ljudi pred Bogom ostajemo uvijek bijednici i prosjaci pa nas svećenik poziva da se pomolimo. Ne bi smjelo biti ni jedne mise a da u njoj ne bude *nekoliko stanki* bez kojih je skoro nemoguće doći do sabranog i svjesnog sjedinjenja s Kristom, i to svakog pojedinca zasebno i misne zajednice kao takve. A jedan od najvažnijih predaha je upravo tada da svatko u sebi iznese Bogu sve svoje potrebe i želje, što onda predvodnik uključi u *Zbornu molitvu* koja na kraju svu svoju vrijednost dobiva po Isusu Kristu. Tko je u to uvjeren ne bi smio propustiti da i svoj glas uključi u zajednički „Amen, tako je i tako neka bude!”

Na taj način pripravljeni možemo obaviti misnu *Službu riječi*. To nije naša riječ već Božja upravljena nama. Valja joj se samo otvoriti i slušati je s poštovanjem i ljubavlju. Posebno to vrijedi za naviještanje evanđelja koje je u misi uokvireno između dva srdačna uskliku našem Gospodinu i Kristu. Onaj dvokratni „*tebi*” pomaže svakome i svima zajedno da osvježe i izraze svoje svesrdno sjedinjenje s ljubljenim Učiteljem.

Homilija „je potrebna hrana kršćanskom životu” (OURM 41) ali samo onda kada uistinu „tumači neki vid čitanja Svetog pisma ili koji drugi tekst iz redovnog ili promjenljivog dijela mise dana, vodeći računa o otajstvu koje se slavi ili o posebnim potrebama slušatelja”. Ova je uputa i nadahnula naš sastavak da upozori na te druge, a ne samo biblijske, misne tekstove i da onim *vođenjem računa o otajstvu* promiče što češće i što dublje misne mistagoške nagovore. Takvi će najuspješnije izazvati u prisutnoj zajednici iskreno i životvorno očitovanje vjere, naše veze s Presvetim Trojstvom. Kao sama od sebe slijedit će prisna *Sveopća molitva* kojom „narod moli za sve ljude i tako izvršava svoju svećeničku zadaću” (OURM 45). Svima je ona zaista svećenička jer je iznesena u jedinstvu s jedinim Svećenikom.

Priprava darova i euharistijska služba

Nije teško pronaći koliko se međusobnoga vjerničkog jedinstva krije u riječima „primismo kruh što ti ga prinosimo” i „primismo vino što ti ga prinosimo”. No to jedinstvo moramo uvijek iznova otkrivati da nam neprestano bude kao prvim kršćanima budna svijest o mnoštvu sabranih zrna pšenice i grožđa koje postaje

zajednički kruh i vino. Ovdje se narav posve očito diže u nadnarav kako to izražava pradavna molitva, tu uvijek ponavljana: „Otajstvo ove vode i vina učinilo nas dionicima božanstva Isusa Krista, koji se udostojao uzeti dijela u našem čovjektivu”. Svatko je za sebe zaista posve maleni dio, ali zajedno smo po tajni Bogočovjeka svi ljudi dionici njegova božanstva. Toliku, eto, blagodat krije i pruža jedino euharistija!

Iako se gornji tekstovi djelomice izgovaraju potihom, bez sumnje se odnose na sve, jer ta malena riječ „nas” veže nas sve s *otajstvom misnih darova i s Kristovim božanstvom.* Još više tu zbilju izriče zaključna molitva „Primi nas Gospodine, duhom ponizne i srcem skrušene; bila danas naša žrtva pred tvojim licem takva da ti se sviđi, Gospodine Bože”. Samo da nas barem taj trenutak zateče uistinu ponizne i skrušene pa ćemo se uvijek sa psalmistom lako uvjeriti: „Srce raskanjano, ponizno, Bože, nećeš prezreti” (Ps 51,19).

A da se to sve zaista odnosi na sve nas, uvjerava nas glasna izjava svećenika: „Molite, braćo i sestre, da moja i vaša žrtva. . .” Ona je svakoga od nas i nas sviju sa svrhom da bude, kako odgovaramo, Bogu „na hvalu i slavu, i na korist nama i čitavoj svetoj Crkvi”. Je li nam sada jasna koliko je Crkva, naročito svojim bogoslužjem, zaista *sveopća kulturna zajednica?* A koliko se tek bogatstvo takvih i sličnih izraza nalazi u nebrojenim Darovnim molitvama kojima se mi darujemo Bogu da se u Kristu on daruje nama! Kao nijedne druge one nam otkrivaju zbilju Božjeg naroda i otajstvo Kristove Crkve.

Na spomenute nas božanske stvarnosti naročito upućuju mnogi liturgijski izrazi kojima upravo vrve naše *četiri Euharistijske molitve.* Po njima se otajstveno izvršava Kristov žrtveni spomen-čin koji nam pripravlja „svadbenu gozbu Jaganjčevu” (Otk 19,9). Same te tri riječi izražavaju neshvatljivu i neizrecivu tajnu našega žrtvenog blagovanja i sjedinjenja s Kristom kakvo je na zemlji oličeno u asimiliranju tjelesne hrane i u združenju po kojemu „dvoje njih bit će jedno tijelo” (Mt 19,5). Sve te i slične zemaljske veze uvijek iznova u vjeri neizmjerljivo nadvisuju naše euharistijsko sjedinjenje s Kristom — Crkvom.

Tko je u to uvjeren dosta mu je ovdje samo spomenuti riječi koje nas u Euharistijskim molitvama potiču da u sebi i oko sebe oživljavamo najsvesrdnije povezivanje Boga i čovjeka. Evo tih riječi u *Prvoj euharistijskoj molitvi.* Značajno je da u njoj ne molimo za Papu i svog biskupa već s njima te, malo dalje, u zajedništvu s cijelom Crkvom na zemlji i na nebu. K tome nas privodi naša, dva puta spomenuta, odanost koja u sebi uključuje našu posvemašnju privrženost Bogu, a s njom i sve Božje obitelji. Naš žrtveni prinos ima biti u prvom redu duhovan, što se može uzeti i u smislu da povezuje sve duhove koji ga duhovno shvaćaju, žrtvuju i blaguju. Tada je Božji narod sveti puk, kako to ističu misnici, sluge Božje. I sve se glagolske radnje izriču u množini, u ime svih i za sve, a naročito za one koji u tom obredu postaju pričesnici božanske žrtve. Pričesnici su zaista učesnici i dionici svih dobara što ih Gospodin stvara, posvećuje, oživljava, blagoslivlje i nama daje.

Još starija *Druga euharistijska molitva* ima izraz „sveti narod” kojemu odvojeni kruh života i kalež spasenja omogućuje da ga Duh Sveti sabere u jedno. Sa svima svetima koji su živjeli u Božjoj ljubavi hvalimo i slavimo Boga po njegovu Sinu Isusu Kristu. Ljubav je veza tog jedinstva.

Nanovo sastavljena *Treća euharistijska molitva* puna je žrtvenih izričaja Kristove i naše žrtve nebeskom Ocu kojemu kažemo: „Po svome Sinu, Gospodinu našem Isusu Kristu, djelotvornom snagom Duha Svetoga svemu daješ život, sve posvećuješ i neprestano okupljaš svoj narod”. Odmah se ponovno spominje Duh Krista koji nam je povjerio slaviti ova otajstva. I u epiklezi za pričest tražimo da nas Otac, okrijepljene Kristovim Tijelom i Krvlju, „ispuni njegovim Svetim Duhom te u Kristu budemo jedno tijelo i jedan duh”. Takvo sjedinjenje tražimo po Kristu ne samo sa svom hijerarhijom nego i sa svim (ova je riječ ispuštena u hrvatskom prijevodu!) narodom što ga je Krist sebi stekao. Svi su oni Božji sinovi i kćeri.

U najdužoj se uvodnoj molitvi *Četvrte euharistijske molitve* ističe kako Bog svima pomaže da ga tražeći nađu. A koji smo ga našli, u euharistiji ga, uvijek iznova, srdačnije susrećemo i sjedinjujemo se s Kristom, „da ne živimo više sebi, već njemu koji za nas umrije i uskrsnu”. Takvi možemo biti uvjereni da će euharistijski dolazak Duha Svetoga u svijetu dovršiti Kristovo djelo i izvršiti svako posvećenje. Hoće, jer Krist i nas ljubi kao i apostole do kraja (Iv 13,1). Zaustavimo se kod svake riječi ove divne molitve: „Pogledaj, Gospodine, na žrtvu koju ti sam pripravi Crkvi svojoj i dobrostivo daj da svi pričesnici ovog jednog kruha i kaleža, Duhom Svetim sabrani u jedno tijelo, u Kristu postanu živa žrtva – na hvalu slave tvoje”. Kakav li je mistagog naša Crkva i njezina liturgija! Bog se tako daje svima nama, djeci svojoj, ako ga tražimo i susrećemo iskrena srca.

Obred pričesti

Ne možemo napustiti Euharistijske molitve a da se ne obazremo na tolike njihove, zapravo Kristove riječi, kako bismo svi trebali *svetu pričest primati pod obje prilike*. O njoj OURM 240 kaže: „Sveta pričest, što se tiče znaka (a u liturgiji je sve znak!), ima puniji oblik kad se prima pod objema prilikama. U tom obliku savršenije odsijeva znak euharistijske gozbe, jasnije se izražava odluka kojom je Novi i vječni savez potvrđen u Gospodnjoj Krvi, a tako i veza između euharistijske gozbe i eshatološke gozbe u kraljevstvu Očevu”. A ako smo na svećenikov poziv u uvodu Euharistijske molitve moli tek bojažljivo reći da su nam srca ne samo gore već da ih imamo kod Gospodina, pričesno nas sjedinjenje po odijeljenim prilikama posvećenog kruha i vina može i mora uvjeriti da smo liturgijski poduzeli sve što nam je Božje Srce omogućilo kada nam je obećalo i dalo svoje Tijelo za jelo i svoju Krv za piće. To je istinsko jelo i istinsko piće (Iv 6,55). Tko sve to razmisli može li odustati od neprekidnog nastojanja da sve više, dakako s protumačenim razumijevanjem i dozvolom, uvodi pravu evanđeosku pričest?

Pričest je, naime, na zemlji *najsavršenije sjedinjenje s Kristom te s njegovom i našom braćom*. Stoga za nju nitko ne može sastaviti ljepšu i svestraniju uvodnu

molitvu nego što je to učinio naš Gospodin koji nam je naredio da molimo: *Oče naš!* (Mt 6,9-13). U vezi s našim razmatranjem sjedinjenja Krista i vjernika valja upozoriti da se u Gospodnjoj molitvi čak sedam puta spominje zamjenica „naš” ili „nas”. Kakva bismo to djeca Božja bila kad bismo kod zajedničke — ovdje i sada (a ne jučer ili prije mjesec dana) pripravljene nam i svima pružene — euharistijske gozbe mislili da je pričest samo slatki Isusov posjet mojoj duši? Jest i to te ako nije to, onda i ne pristupajmo svetoj pričesti, ali ona je isto tako i još više zajedničko vjerničko blagovanje svima nama darovane svadbene gozbe na kojoj se nebeski Zaručnik predaje svojoj Zaručnici Crkvi. To je ova gozba svima prema tome kojom vjerom i ljubavlju Krista primamo, sve isto papa ili posljednji vjernik. Samo takvo jedinstvo sve sjedinjuje.

Sjedinjenje u ljubavi, pogotovo kad se radi o našem sjedinjenju s Kristom i s braćom, donosi mir i samo želi da taj mir bude *trajan i nepomućen*. Pomutiti ga možemo jedino mi, svaki od nas. Stoga u embolizmu Očenaša zazivamo Božje milosrđe koliko u vezi sa svojom prošlosti toliko da nas dalje čuva od svakog grijega i nereda. Tako Bog hoće i stoga se pozivamo na Isusove riječi da nam je ostavio i daje svoj mir (Iv 14,27). Kod toga, kao i na početku Rimskog kanona, mislimo i na odijeljenu kršćansku braću te molimo da Krist cijeloj svojoj Crkvi daruje mir i jedinstvo. Sve općenito je sastavljeno od pojedinosti pa barem svake nedjelje želimo pružanjem mirovnog znaka posvjedočiti svoje osobno nastojanje oko mira sa svakim svojim bližnjim. Barem u manjim zajednicama valja pripaziti da taj mir ide sa žrtvenog oltara, dakle od misnika na sve prisutne. Za mir molimo još i kod trećeg zazivanja Božjeg Jaganjca (koja se zazivanja prikladno ponavljaju više puta ako duže potraje lomljenje kruha) Krist je „janje krotko što ga vode na klanje” (Jr 11,19). Janje je slika, ali blagovanje posvećenog kruha i vina zaista tvori *zajedništvo tijela i zajedništvo krvi Kristove* (1 Kor 10,16.17).

Sve je to liturgijska zbilja, stvarna i pružena svakome, ali svatko je mora učiniti svojom. Objektivna vrednota mora postati subjektivnom, mojom, posve meni vlastitom. Krist je Zaručnik cijele Crkve i ujedno svake pojedine duše u njoj, ali „tko god jede, jede kruh ili pije čašu Gospodnju nedostojno, bit će krivac tijela i krvi Gospodnje” (1 Kor 11,27). Teško je i promisliti da netko takav jede Tijelo Kristovo i pije Krv Kristovu. No zato nitko ne može biti siguran da će nakon pričesnog sjedinjenja ostati vjeran svome božanskom Zaručniku. Zato mu svatko mora vapiti: „Daj da se uvijek držim tvojih zapovijedi i ne dopusti da se ikad odijelim od tebe”.

Još lakše se odijeliti od kojega brata ili sestre, što želi spriječiti i zajednička *Pričesna pjesma*. „Tako se jedinstvom glasova izražava duhovno jedinstvo pričesnika, iskazuje radost srca i pomaže stvaranje dubljeg bratstva pri ophodu za primanje Kristova Tijela” (OURM 56). Pjesmom složen i složan ophod mora se nastaviti, koliko je do nas, i vani na vijugavim i krivudavim putovima ovozemnog života. Onda će se sve više ispunjavati prva *Pričesna pjesma* našeg Misala „Gospodin će dati sreću, i zemlja naša urod svoj” (I. nedj. došašća).